

DE STERKE PUNTEN VAN JUAN KITI

door Marcel van Jole

« *Frisheid is de toetssteen van de moderne kunst.* »

Harold Rosenberg

Sterke punten van Juan Kiti zijn de beweging, de emotie, de tomeloze explosies van kleur met levendig rood en uitbundig geel en zijn vulkanische en kosmische verwijzingen naar dramatische en dreigende situaties. Kiti veroordeelt elke vorm van kunst die geprogrammeerd wordt met formules en systemen. Indien men dan toch een etiket op zijn kunst zou willen klevan, dan zou men zeker geneigd zijn die als informeel te betitelen. Hoewel veel van zijn werken er geen enkel verband mee hebben, toch blijkt er zijn hunkeren naar bevrijding uit, zijn wil tot dissidentie.

Juan Kiti is nog niet zolang geleden in Brussel geboren (1956); hij is getroffen door de gratie van de schilderkunst en schildert composities met een sterke dynamiek, als bewogen door een drang waaraan hij niet kan weerstaan; het zijn wilde tekens met intense kleurcontrasten, wigtloeiend en vloeibaar, brutale kleurenbanden met abrupt afgebakende vormen.

Essentieel steunt hij op een zuiver individuele opvatting van de esthetische idee en daaruit creëert hij zijn eigen plastisch vocabularium en ontdekt hij vormen die hem toelaten zijn emoties en fantasieën de vrije loop te laten. Hij tracht die dan vast te leggen in zijn schilderijen.

Oorspronkelijk dacht Kiti er niet aan kunstschilder te worden; kleuren op doek brengen amuseerde hem enkel. Het leek hem dat dank zij de mengeling van kleuren er iets zou moeten gebeuren. Het is bijzonder merkwaardig dat de grote kunstschilder en theoreticus van de kleur, Josef Albers (1888-1976), dit recept aanbeval aan zijn studenten van het Bauhaus en, nadat Hitler aan de macht gekomen was en Albers naar de Verenigde Staten emigreerde, aan zijn studenten aan de universiteit van Yale. Hij verplichtte hen urenlang kleuren te mengen. Dan moesten zij er kritisch over nadenken en tenslotte de resultaten vergelijken. Albers wist dat wat men proefondervindelijk uitgevoerd had, beter blijft dan wat men « onderwijst ». Hoewel Kiti een autodidact is, is hij toch geen « naïeveling ». Hij bewondert Karel Appel, Pierre Alechinsky, Corneille, Asger Jorn, Jackson Pollock, Georges Matthieu, Sam Francis, Alfred Manessier, Vieira da Silva, Franz Kline, Hans Hartung, Mark Tobey en zovele anderen. Koortsachtig zoekt hij een eigen wijze om zich uit te drukken.

Een grafische impuls mondt snel uit in een reeks die ondoordringbaar dicht is; ze is harmonieus en homogeen en heeft het masker als thema of een steeds veranderend gelaat dat alle wijzigingen van de fysiologisch identiteit weergeeft. Deze reeks werd voorgesteld in het kader van ART GALA ten voordele van « Artsen zonder Grenzen ».

Kiti laat zijn lijnen samenvloeien, hij verzamelt, hij zet voor, hij laaft zich als het ware aan een bron van vervreemding, die exuberante vormen, een rijk palet en wilde kleuren opwekt. Hij stelt zijn stilistische kracht ten dienste van een innerlijke gejaagdheid die zijn manier illustreert om « action painting » te beoefenen.

Juan Kiti weet dat schilderen leven betekent, een moeilijk leven, een nooit eindigende, eeuwige strijd. Zijn permanente twijfels, zijn onophoudelijk vragen stellen over zijn kunst, zijn evolutie van meditatie tot reflectie maken van zijn kunst een scherm waarop emotie een aanzienlijk deel van de gebeurtenis in beslag neemt.

De vaardigheid van de kunstenaar laat toe te ontdekken wat het heden met het verleden verbindt en leidt naar een filosofische overweging die hem zowel in zijn werk helpt als in zijn relatie tot de sociale context.

Lagen verf wellen op uit het doek en getuigen van een vreugdevol gevecht met de materie, van een emotionele boodschap getuigend dat sensualiteit en tragedie een integrerend deel uitmaken van eenzelfde picturale ruimte.

Wars van alle modeverschijnselen, van academismen, van avant-gardetendensen, laat Juan Kiti zijn vreugde om zijn vrijheid van schilderen uitstralen. Zijn palet dat zo rijk is als de kleuren van de lente of van de nazomer, wijkt niet voor kleurentoetsen met een gevaarlijke reputatie: goudgeel, saffierblauw of

klaproosrood en inkarnaat zoeken naar een harmonie, die perfect is tussen de meest genuanceerde en meest tegengestelde tonen. Hij drukt een vitaal pantheïstisch gevoel uit in een feest van kleur ; de wellust van de schilderkunst wordt geëtaleerd in een vuurwerk van stralend mooie, uitbundige kleuren die doen denken aan een hartstochtelijke pastorale.

Juan Kiti slaagt erin door een combinatie van zijn gestuele en chromatische middelen een synthese te verwezenlijken tussen optisch naturalisme en lyrische improvisatie.

De weergave van de werkelijkheid behoort zeker niet tot de prioriteiten, hoewel herhaaldelijk vormen van menselijke gezichten of dierlijke vormen vaag te onderscheiden zijn in zijn werken. Ik vraag me werkelijk af of Kiti niet vaak vertrekt van het figuratieve en via een intens proces en een impuls van creativiteit zijn zielsgesteldheid uitdrukt. Het is een onschuldige wijze die dieper doordringt tot de waarheid dan de zogenaamd « ernstige kunst ».

Kiti heeft, als bezeten door de verschrikking van het lege, de horror vacui, gedurende een bepaalde periode het publiek misleid, maar heel spoedig eist het witte doek of het papier op wat het toekomst en wordt de drager, het doek, het karton of het papier een rol toebedeeld waardoor zijn werk lucht en licht krijgt om vrij te kunnen ademen.

Deze bevrijding uit de vorm kan zowel leiden tot een simpele kreet als tot een ware explosie of tot een paroxisme van picturale uitdrukingskracht.

Aldus komt Kiti in de wereld van het irrationele, van de koortsachtige gedrevenheid die de dramatische gelatenheid weergeeft van zijn picturale drift.

Nochtans voelt men dat Kiti zich inspant om zijn emoties te ordenen en dat hij ze intenser, maar ook toegankelijker wil maken. Dat stopt het pathetisch element helemaal niet af, maar verbreedt het daarentegen en verdiept het. Het verleent hem een sterkere vitaliteit.

Het zou een vergissing zijn om bij Kiti zonder meer zuiver instinct te zien. Zijn zin voor kleur is de mantel van een interne intellectuele reflectie. Hij is niet enkel maar een kunstenaar die kleur sensueel en organisch ondervindt; hij manipuleert krachtig en vermetel zijn gevoelens en tracht aldus meester te blijven over het drama. Hij beschikt over de gave van de mysterieuze communicatie, de intuïtie van het bovennatuurlijke, maar soms zou hij moeten pogen de chaos meer te ordenen.

Schilderkunst is voor Kiti dat wat men tot stand brengt, niet dat wat men beweert. Hij beschouwt het schilderij pas als afgewerkt wanneer het een onafhankelijke creatie is die haar eigen wetten volgt en een eigen leven leidt; hij kan volgende verklaring van de Engelse schilder Edmond Wadsworth dan ook onderschrijven : « *Een schilderij is voor alles het tot leven brengen van een effen, inert vlak door een ruimtelijk ritme van vormen en kleuren* ».

Ik wens hem de kracht toe om verder zijn eigenzinnig werk te produceren, veel doorzettingsvermogen en een flinke dosis zelfkritiek, iets wat elke jonge kunstenaar moet ontwikkelen.

Marcel van Jole

Januari 1995

Vice-Voorzitter Association Internationale des Critiques d'Art